

NA PRAVI STRANI ZGODOVINE

*Kako sta razum in etična opredelitev
naredila Zahod velik*

BEN SHAPIRO

NA PRAVI STRANI ZGODOVINE

BEN SHAPIRO

Ben Shapiro

NA PRAVI STRANI ZGODOVINE

Kako sta razum in etična opredelitev
naredila Zahod velik

DRUŽINA

*Mojim staršem, ki so me naučili,
da ima življenje razlog.*

*Moji ženi, ki me je naučila,
da ima življenje smisel.*

*Mojima otrokoma, ki sta me naučila,
da ima življenje pomen.*

VSEBINA

UVOD	9
PRVO POGLAVJE: PRIZADEVANJE ZA SREČO	23
DRUGO POGLAVJE: Z VRHA GORE	37
TRETJE POGLAVJE: IZ PRAHU	51
ČETRTO POGLAVJE: POVEZOVANJE	63
PETO POGLAVJE: DAR NAŠIH USTVARJALCEV	75
ŠESTO POGLAVJE: UBIJALSKI SMOTER, UBIJALSKA SPOSOBNOST	91
SEDMO POGLAVJE: PREOBLIKOVANJE SVETA	107
OSMO POGLAVJE: PO POŽARU	135
DEVETO POGLAVJE: VRNITEV K POGANSTVU	153
ZAKLJUČEK: KAKO GRADITI	173
ZAHVALE	179
Drago Karl Ocvirk: SPREMNA BESEDA KORENINE, KRILA IN KAŽIPOT	181
OPOMBE	191

UVOD

Ta knjiga raziskuje dve skrivnosti.

Prva skrivnost: Zakaj nam gre tako dobro?

Druga skrivnost: Zakaj si vztrajno spodkopavamo tla pod nogami?

Ljudje so več deset tisočletij živeli v obupni revščini, na robu preživetja, v stalni nevarnosti pred naravo in drugimi ljudmi. Skoraj vso človeško zgodovino je bilo življenje grdo, surovo in kratko. Leta 1900 je v Združenih državah okoli deset odstotkov vseh dojenčkov umrlo še pred prvim rojstnim dnevom; drugje po svetu je bila ta številka še veliko višja. Približno vsaka stota mati je umrla na porodu.

Zdaj pa živimo v dobi, ko lahko matere pričakujejo, da bodo preživele nosečnost in porod (stopnja umrljivosti med nosečnicami se je znižala za 99 odstotkov).¹ Dojenčki pričakovano preživijo zgodnje otroštvo in potem živijo še osem desetletij; živimo v dobi, v kateri večina ameriškega prebivalstva živi v primerno ogrevanih in hlajenih prostorih, z obiljem hrane, avtomobilom in vsaj enim televizorjem. V trenutku lahko govorimo drug z drugim na razdalji več tisoč kilometrov, s pritiskom na nekaj tipk poiščemo in izmenjamo informacije, pošiljamo denar po vsem svetu in ne da bi morali oditi zdoma, za drobiž kupujemo izdelke, narejene v najrazličnejših krajih.

Potem so tu naše svoboščine. Pričakujemo lahko, da dojenček, rojen v Združenih državah, nikoli ne bo zasužnjen, umorjen ali mučen; odrasla oseba lahko v Združenih državah opravlja svoje vsakodnevne opravke v pričakovanju, da je ne bodo aretirali zaradi izražanja nepriljubljene ali verovanja v

napačnega boga ali sploh nobenega boga. Ni omejitev, ki bi določenim rasam ali spolom onemogočale opravljati določena dela, ni vladnih predpisov, zasnovanih za privilegiranje pripadnikov posamezne biološke ali verske skupine na račun katere koli druge skupine. Živimo lahko, s komer nas je volja, imamo tako veliko ali tako malo otrok, kot želimo, in se lotimo katerega koli posla, ki se nam zdi ustrezen. Pričakujemo lahko, da bomo umrli bogatejši, kot smo se rodili.

Ne živimo v popolnem svetu, vendar živimo v najboljšem svetu, kar je kdajkoli obstajal. Zatorej je prva skrivnost naslednja: Kako se je vse to zgodilo? Kaj se je spremenilo?

Sledi pa drugo, pomembnejše vprašanje: Zakaj to zametujemo?

Število samomorov je v zadnjih desetletjih eno najvišjih, prav tako pa število obolelih za depresijo strmo narašča. Preveliki odmerki mamil so zdaj krivi za več smrti kot prometne nesreče. Število porok se je zmanjšalo, število rojstev prav tako. Vse več denarja porabimo za razkošje, a hkrati vse manj uživamo v stvareh. Teorije zarot so zamenjale razumno sklepanje in subjektivna dožemanja so zamenjala objektivno opazovanje. Da bi dali prednost čustvom, smo pokopali dejstva. Družba, ki stavi na zunanost in lepo samopodobo je izpodrinila družbo logike.

Bolj smo razdeljeni kot kadar koli v bližnji preteklosti. Anketе ob ameriških predsedniških volitvah leta 2016 so pokazale, da je imelo samo 43 odstotkov volivcev dobro mnenje o Hillary Clinton; 38 odstotkov volivcev je imelo dobro mnenje o Donaldu Trumpu. Samo 36 odstotkov volivcev je menilo, da je Hillary poštena in vredna zaupanja; o Trumpu je tako menilo 33 odstotkov volivcev. Kar 53 odstotkov Američanov je izjavilo, da bi jih skrbelo ali bi jih bilo strah, če zmaga Clintonova; 57 odstotkov Američanov je tako čutilo, če bi zmagal Trump. Še nikoli se nista za položaj predsednika ZDA potegovala dva izmed najbolj priljubljenih kandidatov.²

Vseeno sta oba dobila na milijone glasov podpore. Ne samo to – ljudje, ki jim je bilo neprijetno zaradi svojega kandidata, so žolčno napadali vsakogar, ki je volil drugega: razdirali so prijateljstva s tistimi, ki so volili drugače. Julija 2017 je v anketi Raz-

iskovalnega centra Pew 47* odstotkov samoopredeljenih liberalnih demokratov izjavilo, da bi težko ostali prijatelji s tistimi, ki so glasovali za Trumpa; 13 odstotkov konservativcev je izjavilo enako za demokrate, vendar je težko reči, ali ne bi bili ti številki obratni, če bi Trump izgubil. Vredno je tudi omeniti, da je kar 47 odstotkov volivcev Clintonove izjavilo, da nimajo niti enega bližnjega prijatelja, ki je volil Trumpa. Še več pove naslednji statistični podatek: 68 odstotkov demokratov je izjavilo, da jim pogovarjanje s političnimi nasprotniki povzroča 'stres in razočaranje', 52 odstotkov republikancev je čutilo enako.³

Tu gre za nekaj globljega od političnih razlik. Skoraj vse naše zaupanje v ključne institucije je izpuhtelo. Gallupove ankete kažejo, da je naše povprečno zaupanje v štirinajst ključnih institucij samo 32-odstotno. Samo 27 odstotkov Američanov zaupa bankam; samo 20 odstotkov Američanov zaupa časopisom; samo 41 odstotkov Američanov pravi, da zaupa organizirani religiji; glede zvezne vlade na splošno je to število 19 odstotkov in 39 odstotkov za zdravstveni sistem.⁴ Samo 30 odstotkov Američanov zaupa javnim šolam; 18 odstotkov jih zaupa velikim podjetjem in 9 odstotkov jih zaupa kongresu.⁵ Še vedno zaupamo naši policiji, toda te številke so se v zadnjem desetletju zmanjšale, zlasti med demokrati.⁶ Edina, ki ji za zdaj menda še zaupamo, je vojska – kar je logično, ker skrbi za našo skupno obrambo.⁷

Tudi drug drugemu ne zaupamo. Leta 2015 je samo 52 odstotkov Američanov izjavilo, da zaupajo vsem ali večini svojih sosedov; samo 37 odstotkov črncev in 27 odstotkov hispancev je izjavilo, da lahko zaupajo svojim sosedom. Samo 46 odstotkov Američanov pravi, da vsaj enkrat na mesec preživijo večer s sosedmi, medtem ko je bilo leta 1974 takih 81 odstotkov Američanov.⁸ Neka druga anketa iz leta 2016 je pokazala, da je samo 31 odstotkov Američanov menilo, da je 'mogoče zaupati večini ljudi'.

In naša demokracija je vseč vse manj in manj ljudem. Anketa iz oktobra 2016 je navedla, da je 40 odstotkov Američanov izjavilo, da so 'izgubili vero v ameriško demokracijo', še 6 odstotkov

* Raziskovalni center Pew 47 je apolitična organizacija, ki javnost obvešča o vprašanjih, stališčih in trendih, ki oblikujejo svet. Izvaja javnomnenjske in demografske raziskave ter analizo vsebine medijev in druge empirične družboslovne raziskave (op. prev.).

drugih pa je navedlo, da nikoli niso verjeli vanjo. Ni čudno, da je vsega 31 odstotkov anketiranih reklo, da bi 'vsekakor' sprejeli rezultate volitev, če bi njihov kandidat izgubil. In 80 odstotkov Američanov je izjavilo, da je Amerika danes bolj razdeljena kot kdajkoli – *kdajkoli*.⁹ Naj samo spomnimo: to državo je štiri leta trgala narazen srdita državljanska vojna, zatem pa rasna segregacija in domači terorizem v šestdesetih.

Surova razdeljenost je prežela vse vidike naše družbene tkanine: niti nogometne tekme ne moremo več spremljati skupaj, ne da bi se prerekali o primernosti protestiranja med igranjem državne himne, ali gledati televizijske oddaje, ne da bi se spustili v razpravo glede zastopanosti žensk, ali iti v cerkev, ne da bi se sprili glede našega glasovanja na volitvah. Močnejše in bolj grobo se prepiramo zaradi čedalje bolj malenkostnih reči – čim bolj površna je tematika, tem srditejše so bitke.

Kaj, za božjo voljo, se je zgodilo?

Obstaja nekaj trenutno uveljavljenih odgovorov.

Nekateri za naš trenutni politični in družbeni razkroj krivijo povečane gospodarske ločnice. Mnogi komentatorji in politiki trdijo, da je dohodkovna neenakost sprožila konflikt brez primere v ameriškem življenju. Pravijo, da se preveč Američanov počuti zapostavljene zaradi novega, globaliziranega gospodarstva in da bosta te težave odpravila bodisi blagi protekcionizem ali prerazporejanje sredstev. Pravijo, da je en odstotek prehitel preostalih 99 odstotkov, da so urbani Američani prehiteli podeželske, da so delovna mesta belih ovratnikov prehitela delovna mesta modrih ovratnikov.

Takšno ekonomsko poenostavljanje je zmotno. Zgornji srednji razred, ki je v Združenih državah leta 1979 obsegal 12 odstotkov Američanov, se je leta 2014 razširil na 30 odstotkov.¹⁰ Dohodkovna mobilnost se v ZDA od sedemdesetih ni bistveno spremenila.¹¹ Amerika je videla že veliko slabše čase – ob nastajanju te knjige imamo štiriodstotno brezposelnost ob rekordnih donosih na borzi. Velika depresija nas ni tako razdelila, kot smo razdeljeni danes – naše gospodarstvo pa od leta 2009 stanovitno raste. Gospodarske spremembe so stalna sila v ameriškem življenju, z dolgoročno usmeritvijo navzgor v vseh demografskih kategorijah. Razlika je v naši družbeni razklanosti, ne v naših denarnicah.

Kaj pa rasa? V tem pogledu so naši politični konflikti izraz globljih rasnih ran, ki so se v zadnjih letih znova odprle. To najbolj zavzeto trdi Ta-Nehisi Coates, ki je dejal, da je bil Barack Obama najboljše in zadnje upanje črne Amerike (»zagovornik temnopolte domišljije, temnopoltih sanj in temnopoltih možnosti«)¹² in da predsedovanje Donaldu Trumpu predstavlja maščevanje bele Amerike. »Za Trumpa belopoltost ni ne idejna ne simbolna, ampak je sama srž njegove oblasti,« je pred kratkim zapisal Coates. »V tem Trump ni edini. Toda medtem ko so njegovi predhodniki svojo belopoltost nosili kot predniški talisman, je Trump strl ta amulet in ga odprl, da je sprostil njegove pošastne energije.«¹³ Črni Američani, je trdil Coates, »so bili uliti v raso, v kateri ti veter vedno piha v obraz in so ti krvosledni psi vedno za petami. ... Ropanje črnega življenja je bilo v to državo vcepljeno že v njenem otroštvu in se je krepilo vso njeno zgodovino, zato je to ropanje postalo del narodne dediščine, razuma, občutij, privzeta nastavitve, h kateri se moramo, verjetno do konca svojih dni, neizogibno vračati.«¹⁴

Fotografski negativ Coatesove perspektive je zasluga rasističnega, skrajno desnega gibanja, ki sprejema Coatesovo karakterizacijo ameriške politike, vendar vidi stvari ravno nasprotno: Ameriko, ki jo je pregazila politika identitete rasnih manjših. Skrajna desnica *obožuje* Coatesovo karakterizacijo bele Amerike kot vsemogočne; kot je Richard Spencer povedal novinarju revije *New York Times Magazine* Thomasu Chattertonu Williamsu: »Zato sem v resnici zelo samozavesten, kajti te levičarje bo morda najlažje zatreti.«¹⁵ Še huje je, da skrajna desnica vidi svet v okviru rasne vojne – za katero upa, da jo bo nekega dne končno dobila.

Toda rasne ločnice ne morejo razložiti naše sedanje krize. V Združenih državah so vedno obstajali rasni hujskači. To je še vedno država, ki je prestala suženjstvo in zakone o rasni segregaciji. So se stvari v rasnem pogledu res poslabšale?

V resnici smo rasno bolj enakopravni kot kadar koli prej v naši zgodovini – bolj enakopravni kot katera koli druga družba v človeški zgodovini. Leta 1958 so samo štirje odstotki Američanov podpirali poroke med črnci in belci; leta 2013 je bila ta statistika 87 odstotkov.¹⁶ Istega leta je 72 odstotkov belih Američanov me-

nilo, da so medrasni odnosi dobri, in enako je menilo 66 odstotkov črnih Američanov; ta statistika je ostala razmeroma stabilna od leta 2001 do 2013. A vendar so naše rasne bitke zdaj krvave in surove, z obnovljenim tribalizmom na obeh straneh; julija 2016 je samo 53 odstotkov Američanov izjavilo, da so medrasni odnosi dobri, medtem ko jih je 46 odstotkov reklo, da so slabi.¹⁷ Nekaj res razpada, toda ta razpad je težko pripisati ponovnemu vzponu rasisničnega sentimenta.

Tretja priljubljena trditev v pojasnilo naše nacionalne dezintegracije kot krivca navaja tehnologijo. Družbeni mediji nas čedalje bolj razdvajajo, pravijo. Čemimo v svojih mehurčkih in govorimo samo s tistimi, ki se strinjajo z nami. Na družbenih medijih sledimo samo tistim, ki so nam všeč; čedalje manj pogosto se vključujemo v družbene razmere. Če vsi sedimo v svojih dnevnikih sobah in se izogibamo drug drugemu ter se oglašamo samo, da potrdimo svoja vnaprej sprejeta mnenja, je manj verjetno, da bomo tiste, ki se ne strinjajo z nami, videli kot brate in sestre. Mostafa El-Bermawy s spletne strani Wired.com pravi: »Ko postaja naša spletna izkušnja, od tega, kaj spremljamo na Facebooku do naših iskanj na Googlu, čedalje bolj personalizirana, postajajo internetni otoki čedalje bolj ločeni in zvočno izolirani. /.../ Če se tega ne zavemo, se nam razvije tunelski vid.«¹⁸

To je privlačna teorija, a raziskovalci pravijo, da ni kaj dosti dokazov, ki bi jo podpirali. Po besedah profesorjev ekonomije z univerz Stanford in Brown poteka politična polarizacija predvsem pri »demografskih skupinah, ki najmanj verjetno uporabljajo internet in družbene medije«.¹⁹ Zdi se, da polarizacija prečka demografske meje brez ozira na raven uporabe tehnologije uporabe.²⁰

In končno, najosnovnejši argument med vsemi: iz katerega koli razloga že, je človeška narava znova dvignila glavo. Po naravi smo plemenski, po naravi smo posesivni, po naravi smo jezni. Za nekaj časa smo zadušili te instinkte; temu smo rekli 'prosvetljenost'. Jonah Goldberg v svoji mojstrski knjigi *Suicide of the West* (Samomor Zahoda) to zrušenje človeškega instinkta imenuje »čudež«.²¹ Steven Pinker, avtor dela *Enlightment Now* (Razsvetljenje zdaj), meni podobno: pravi, da je razsvetljenje vse spremenilo – da je prineslo znanost in humanizem, razumnost in napredek. Razsvetlensko razmišljanje je iracionalnost nadome-